

**АСПЕКТИ
ДІЯЛЬНОСТІ
ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ
У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ**

Редакція та упорядкування: Євген Данілін
Вадим Шарко

Відповідальна за випуск Світлана Прокопенко
Літературний редактор Тетяна Добровольська

При передруці посилання на дане видання обов'язкове

Видання здійснено за підтримки Програми підвищення рівня життя сільського населення в Україні (URLP) Міністерства Великої Британії у справах міжнародного розвитку (DFID)

Підписано до друку: 21.11.2005 р.
Віддруковано у типографії ДП "Зовнішторгвидав України"
Формат: А5. Друк: офсетний. Гарнітура: Прагматика
Замовлення №_____. Наклад: 1000 прим.

Для безкоштовного розповсюдження
© Інститут сільського розвитку

ПРО ТРЕТЕЙСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

Реформування відносин власності в Україні призвело до необхідності застосування поряд з існуючим порядком судочинства так званих "альтернативних форм захисту прав", однією з яких є процедура третейського розгляду спорів. Досвід країн з розвинутою економікою та системою судочинства вказує на те, що дана альтернативна форма судочинства дозволяє більш ефективно вирішувати проблеми захисту прав власників.

Таким чином, поняття "**третейське судочинство**" можна трактувати як альтернативну форму захисту прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб, яка ґрунтується на досягненні мирової угоди між опонентами.

ЩО ТАКЕ ТРЕТЕЙСЬКИЙ СУД

Третейський суд – незалежний орган, що створюється відповідно до угоди або відповідного рішення зацікавлених фізичних та/або юридичних осіб, у порядку встановленому законом, для вирішення спорів, що виникають при цивільних та господарських правовідносинах.

Третейський суд фактично є громадським утворенням, яке визнається та підтримується Українською державою на законодавчому рівні в якості інструменту, який здійснює розгляд спорів, що відносяться до сфери його компетенції.

Існування третейського суду для захисту прав та законних інтересів власників дозволяє кожному суб'єкту господарювання (як юридичним, так і фізичним особам), який має у власності землю та майно, звернутися щодо захисту своїх прав та охоронюваних законом інтересів в третейський суд, який здійснює свою діяльність на підставі норм законодавства України та принципів справедливості.

Юридичні та фізичні особи за взаємною згодою можуть передавати на розгляд третейських судів спори, які виникають між ними в процесі здійснення цивільно-правових, земельних та інших визначених законодавством відносин.

Третейські суди не входять до складу системи органів правосуддя в Україні. Однак законодавство України визнає третейські суди в якості альтернативної форми захисту цивільних прав, яка ґрунтується на приватному волевиявленні осіб та не залежить від рішення будь-якого державного органу.

Згідно з нормами Конституції України кожна людина має право будь-якими не забороненими законом способами захищати свої права та свободи від їх порушень та протизаконних посягань. Діяльність третейського суду також передбачена іншим законодавством України: Цивільним Кодексом, Цивільно-процесуальним Кодексом, Господарчо-процесуальним Кодексом, Законами України "Про власність", "Про виконавче провадження" та іншими нормативними актами.

Незважаючи на той факт, що третейські суди не входять до складу судової системи України, рішення третейського суду згідно з діючим законодавством України мають таку ж юридичну силу, як і рішення місцевих або господарських судів. Виконання ж рішень третейського суду забезпечується державою на законодавчому рівні в однаковій мірі з рішеннями місцевих та господарських судів.

Третейські суди в Україні не об'єднані в єдину систему та не підпорядковуються один одному, а також місцевим та господарським судам.

Останнім часом третейські суди почали активно діяти й у сільській місцевості, оскільки саме до них звертаються особи, що мають давні невирішені майнові питання та схильються до їх безконфліктного розв'язання. Таким чином третейські суди на селі дозволяють створити сприятливі умови для врегулювання відносин власності та знизити соціальну напругу у сільських громадах.

КОЛИ ДІЄ ТРЕТЕЙСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

Третейські суди в передбаченому Законом України "Про третейські суди" (від 11.05.2004р., №1701-IV) порядку можуть розглядати будь-які справи, що виникають щодо цивільних та господарських правовідносин, за винятком:

- справ у спорах про визнання недійсними нормативно-правових актів;
- справ у спорах, що виникають при укладенні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;
- справ, пов'язаних з державною таємницею;
- справ у спорах стосовно сімейних правовідносин, крім справ у спорах щодо шлюбних контрактів (договорів);
- справ про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом;
- справ, однією зі сторін в яких є орган державної влади, орган місцевого самоврядування, державна установа чи організація, казенне підприємство;
- інших справ, які відповідно до закону підлягають вирішенню виключно судами загальної юрисдикції або Конституційним Судом України;
- справ, коли хоча б одна із сторін спору є нерезидентом України.

ЩО ВИРІШУЄ ТРЕТЕЙСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

Третейське судочинство вирішує задачі, які можливо вирішити у сільській місцевості за допомогою впровадження процедури третейського розгляду спорів:

- можливість законного, справедливого та швидкого вирішення спорів з майнових питань в аграрній сфері;
- зменшення витрат, пов'язаних з порушенням та розглядом справи про захист порушених прав;
- зменшення функціонального навантаження на офіційні судові органи та органи місцевого самоврядування, а також створення атмосфери взаємної довіри та поваги між всіма учасниками реалізації прав власності в аграрному секторі.

ПЕРЕВАГИ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Основними аргументами, що спонукають сторони конфлікту у сільській місцевості звернутися до третейського суду є:

- прискорений розгляд звернень фізичних та юридичних осіб й оперативне врегулювання спорів і конфліктів;
- простота та доступність юридичних консультацій для сільських жителів;
- значно менші матеріальні затрати у порівнянні з розглядом справ у судах загальної юрисдикції.

Окрім того третейське судочинство:

- спрощує процедуру вирішення спорів;
- сприяє конфіденційності та унеможлиблює негативні наслідки від поширення інформації про спір;
- дозволяє завершити справу через укладання мирової угоди як до початку третейського розгляду, так і на будь-якій його стадії до прийняття рішення;
- розвантажує суди загальної юрисдикції.

ДЛЯ КОГО ТРЕТЕЙСЬКЕ СУДОЧИНСТВО НА СЕЛІ Є НАЙБІЛЬШ ВИГІДНИМ

Суттєві переваги від впровадження процедури третейського розгляду отримують:

- сільськогосподарські товаровиробники у вигляді зекономлених грошових коштів за розгляд спорів, а також шляхом економії часу;
- представники органів місцевої влади та самоврядування, що за звичай опікуються вирішенням спірних питань;
- мешканці сільських територіальних громад, на території яких проживають конфліктуючі сторони, оскільки знімається соціальна напруга у громаді.

ПРО ПОСТІЙНО ДІЮЧІ ТРЕТЕЙСЬКІ СУДИ

В Україні можуть утворюватися та діяти постійно діючі третейські суди (ПДТС) та третейські суди для вирішення конкретного спору.

ПДТС можуть створюватися та діяти при зареєстрованих згідно з чинним законодавством України:

- всеукраїнських громадських організаціях;
- всеукраїнських організаціях роботодавців;
- фондових і товарних біржах, саморегульованих організаціях професійних учасників ринку цінних паперів;
- торгівельно-промислових палатах;
- всеукраїнських асоціаціях кредитних спілок, Центральній спілці споживчих товариств України;
- об'єднаннях, асоціаціях суб'єктів підприємницької діяльності, юридичних осіб, у тому числі банків.

ЩО РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ У ПОСТІЙНО ДІЮЧИХ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДАХ

Постійно діючі третейські суди можуть розглядати такі основні категорії спорів:

- переддоговірні суперечки;
- виконання умов договорів і стягнення штрафних санкцій;
- стягнення матеріального збитку, заподіяного майну фізичних та юридичних осіб;
- про визнання права власності та встановлення права власності на об'єкти нерухомості, іншого майна;
- про витребування майна в натурі, у т.ч. з чужого незаконного володіння;
- про поділ та виділення майна щодо спорів між учасниками спільної сумісної та часткової власності;
- про стягнення заборгованості за користування земельною часткою (паєм), за оренді земельних ділянок: між фізичними особами, між юридичними особами;
- про встановлення розміру плати за оренду земельної частки (паю);
- про визнання договорів цивільно-правового характеру (договори купівлі-продажу, дарування, постачання, збереження тощо) недійсними.

ВСЕУКРАЇНЬСКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "АСОЦІАЦІЯ СПЕЦІАЛІСТІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ "ТРЕТЕЙСЬКА ІНІЦІАТИВА"

Всеукраїнська громадська організація "Асоціація спеціалістів в аграрній сфері "Третейська ініціатива" (далі – Асоціація "Третейська ініціатива") створена у червні 2004 року за ініціатив юристів – спеціалістів з розгляду спорів у третейських судах Програми підвищення рівня життя сільського населення в Україні, яка діяла в Донецькій, Одеській, Луганській та Київській областях з 2001 року.

До складу Асоціації увійшли представники органів державної влади і місцевого самоврядування (Міністерства аграрної політики України, обласних управлінь сільського господарства і продовольства, районних державних адміністрацій тощо), підприємств, громадських організацій. Сьогодні осередки Асоціації діють у 14 областях України: Вінницькій, Волинській, Донецькій, Кіровоградській, Київській, Луганській, Львівській, Одеській, Рівненській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, АР Крим та у місті Києві.

Мета діяльності Асоціації – сприяння впровадженню в Україні третейського способу розгляду господарських спорів та поширення правових знань серед населення.

Провідні напрямки діяльності Асоціації:

- сприяння організації консультаційної, інформаційної та правової допомоги членам Асоціації з метою задоволення їхніх професійних потреб;
- підтримка державних та регіональних програм у частині, що відповідає сфері діяльності Асоціації відповідно до чинного законодавства України;
- співпраця з об'єднаннями фахівців в аграрній сфері з метою поширення інформації про альтернативні способи вирішення господарчих спорів;
- сприяння створенню громадських об'єднань (у тому числі міжнародних) що мають на меті вирішувати спірні питання шляхом третейського судочинства;
- проведення тренінгів, семінарів, конференцій та інших інформаційно-освітніх заходів.

Голова Асоціації та Голова третейського суду – Данілін Євген Юрійович

Адреса центрального офісу Асоціації:

04053, м. Київ, вул. Вознесенський узвіз, 18, офіс 3.

Тел.: (044) 272 1760, факс: (044) 272 3758

ПОСТІЙНО ДІЮЧИЙ ТРЕТЕЙСЬКИЙ СУД (ПДТС) ПРИ ВГО "АСОЦІАЦІЯ СПЕЦІАЛІСТІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ "ТРЕТЕЙСЬКА ІНІЦІАТИВА"¹

З грудня 2004 року обласними відділеннями ПДТС у Донецькій, Луганській, Київській, Херсонській, Вінницькій областях розглянуто понад 140 справ щодо майнових та земельно-правових спорів, які стосувалися встановлення прав власності на рухоме, нерухоме майно, стягнення заборгованості згідно з договорами цивільно-правового характеру тощо.

Структура

Постійно діючий третейський суд складається з Президії, відділень у областях, районах, містах. У 14 областях України, АР Крим та місті Києві працюють 179 третейських суддів та 20 секретарів ПДТС. Із них 77 юристів, 37 економістів, а також фахівці в аграрній та інших сферах.

¹ Зареєстрований Міністерством юстиції України, свідоцтво №06-т.с. від 23.12.2004 р.

Адреси районних та обласних відділень постійно діючого третейського суду:

- м. Вінниця, вул. Привокзальна, 40, к. 11; тел. (0432) 39-14-07
- м. Донецьк, вул. Ф.Зайцева, 46 А; тел. (062) 304-04-16
- м. Черкаси, бул. Шевченка, 250, кв. 31; тел. (0472) 32-09-91
- м. Київ, вул. Велика Васильківська, 65, к. 407; тел. (044) 220-55-14
- м. Київ, вул. Вознесенський Узвіз, 18, офіс 3; тел. (044) 272-17-60
- м. Луцьк, пр. Перемоги, 14; тел. (03322) 4-13-45, 4-60-18
- м. Одеса, вул. Преображенська, 34; тел. (0482) 26-95-57 (59)
- м. Мала Виска, (Кіровоградської обл.), вул. Жовтнева, 78;
тел. (05258) 5-12-79
- м. Львів, вул. Валова, 31, к. 116; тел. (0322) 97-80-08
- м. Луганськ, вул. Магнітогорська, 2, 10 п., оф. 1024-1025;
тел. (0642) 34-10-23
- м. Херсон, вул. Робоча, 52; тел. (0552) 24-40-48
- м. Харків, вул. Держпром, 7, 4 п.; тел. (0572) 705-21-68
- м. Хмельницький, вул. Свободи, 70; тел. (0382) 76-21-58
- м. Чернігів, вул. Пушкіна, 16, оф. 7; тел. (04622) 4-13-55

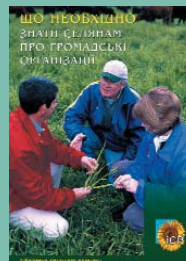
Адреса центрального офісу ПДТС у м. Києві:

04053, м. Київ, вул. Вознесенський узвіз, 18, офіс 3
тел.: (044) 272 1760, факс: (044) 272 3758
e-mail: icp@icp.org.ua

УМОВНА СХЕМА РОЗГЛЯДУ СПОРУ У ТРЕТЕЙСЬКОМУ СУДІ

ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

ІНСТИТУТ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

Україна
04053, м. Київ
вул. Вознесенський Узвіз, 18, офіс 3

Тел: (044) 272 1760
Факс: (044) 272 3758

e-mail: icp@icp.org.ua
www.icp.org.ua